

LUOKESŲ EŽERO POLINĖ GYVENVIETĖ II

Zenonas BAUBONIS, Mantas KVEDARAVIČIUS, Elena PRANCKĖNAITĖ

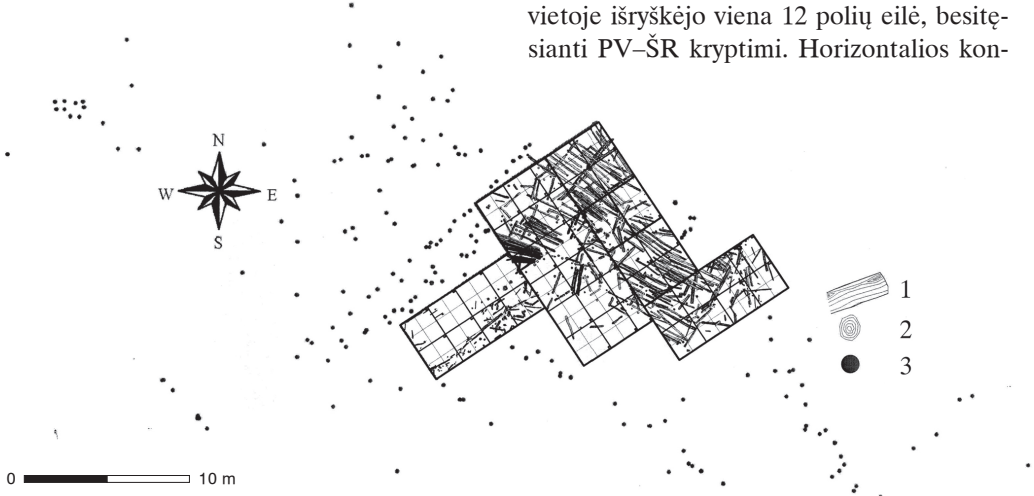
Luokesų polinė gyvenvietė II lokalizuota 2001 m. Luokesų ežero P dalyje, rago formos seklumoje, kur gylis siekia nuo 1,5 iki 1,7 m. 2002 m. tyrimų metu nustatyta po vandeniu esančių polių planigrafija bei iširtas 4 m² plotas, kuriame aptiktas 35 cm storio kultūrinis sluoksnis. 2003 m. Luokesų gyvenvietėje II iširtos dar dvi 4 m² dydžio perkastos, bei žvalgyta pakrantės teritorija (žr. *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 269–270; *ATL 2002 metais*, V., 2005, p. 321–322; *ATL 2003 metais*, V., 2005, p. 285–286). 2004 m. povandeninių archeologinių tyrimų metu iširtas 60 m² plotas, kuriame rastas vienas medinės platformos kraštas (žr. *ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 315–316). 2005 m. iširtas dar 100 m² plo-

tas, atidengta pagrindinė platformos konstrukcija (žr. *ATL 2005 metais*, V., 2006, p. 377–379).

2006 m. buvo tęsiami Luokesų polinės gyvenvietės II povandeniniai archeologiniai tyrimai. Iš viso 2006 m. iširtas 16 m² plotas.

Tyrimų vietose aptiktos platformos liekanos – medinės konstrukcijos (1 pav.) sudarė vieną sluoksnį, nors ir persidengusios viena su kita, todėl fiksuotas vienas gylis 5–30 cm. Medines konstrukcijas dengė nuosėdinis šviešiai gelsvas dumblas, kuriame rasti pušies kankorėžiai, mažos kriauklytės, pavieniai anglių ir apdegusios medienos gabaliukai, žiėvės ir smulkūs medienos fragmentai.

Tyrimų vieta VII buvo 2x3 m dydžio. Šioje vietoje išryškėjo viena 12 polių eilė, besitęsianti PV–ŠR kryptimi. Horizontalios kon-

1 pav. 2004–2006 m. tyrimų metu atidengtos platformos dalies planas: 1 – horizontali medinė konstrukcija, 2 – vertikalus polis, 3 – poliai, užfiksuoti 2001 m. *E. Pranckėnaitės brėž.*

Fig. 1. Plan of the part of the platform unearthed during excavations in 2004–2006:

1 – horizontal wooden construction, 2 – vertical pile, 3 – piles recorded in 2001.

struktūros dalys išsidėstę dviem pagrindinėmis kryptimis – ŠR–PV ir ŠV–PR. Jų elementai: rąsteliai, pusiau skelti rąsteliai ir lentos persidengę vieni su kitais.

ŠR–PV kryptimi gulintys konstrukcijos elementai, kurių dauguma yra rąsteliai su išskobtomis skylėmis, buvo prigludę prie įstrižai tirtą vietą einančių vertikalių polių eilės, sudaro tarsi vieną konstruktyvą – koncentruotą eilę.

ŠV–PR kryptimi gulintys konstrukcijos elementai (daugiausia rąsteliai ir pavieniai pusiau skelti rąsteliai) yra beveik lygiagretūs vienas kitam. Vidutinis atstumas tarp jų – apie 5 cm. Beveik visi jie prasideda į ŠV nuo tirtos vietos, ir yra tyrimų vietos III (2005 m. tyrimai) konstruktyvo dalis. Tai besitęsianti platformos dalis.

Tyrimų vieta VIII buvo 2x3 m dydžio, joje aiškios polių eilės neužfiksuota. Vertikalūs poliai išsidėstę padrikai.

Horizontalūs medinės konstrukcijos elementai išsidėstę dviem pagrindinėmis ŠR–PV ir ŠV–PR kryptimis.

ŠV–PR kryptimi gulintys konstrukcijos elementai (daugiausia rąsteliai ir pavieniai pusiau skelti rąsteliai) yra beveik lygiagretūs vienas kitam. Vidutinis atstumas tarp jų – apie 30 cm. Dalis jų prigludę vienas prie kito. Beveik visi jie prasideda į ŠV nuo tyrimų vietos III (2005 m. tyrimai) konstruktyvo. Tikriausiai tai besitęsianti platformos dalis.

ŠR–PV kryptimi gulintys konstrukcijos elementai, kurių dauguma yra rąsteliai su išskobtomis skylėmis, buvo prigludę prie įstrižai tirtą vietą einančių vertikalių polių eilės, sudaro tarsi vieną konstruktyvą – koncentruotą eilę.

ŠR–PV kryptimi išsidėstę konstrukcijos elementai tirtose vietose VII ir VIII sudaro vieną besitęsiančią sistemą. Panašus konstruktyvas atsektas ir 2005 m. tirtose vietose II ir III. Šios horizontalios konstrukcijos buvo įvardytos kaip platformos kraštai. Pagal

2006 m. tyrimų duomenis galima interpretuoti ŠR–PV kryptimi išsidėščiusius konstrukcijos elementus kaip vidinį (viduryje esantį) platformos sutvirtinimą – karkasą, sumontuotą iš pusiau skeltų rąstelių, lentų.

Tyrimų vieta IX buvo 2x2 m dydžio. Ji yra seklumos pabaigoje, į ŠR nuo 2005 m. tirtos plotos III. Dumble, 5 cm gylyje atidengtas vertikalus 15 cm skersmens polis. Mediniai horizontalios konstrukcijos elementai atidengti tik 1,2 m gylyje nusiurbus dumblą. Beveik visi konstrukcijos elementai atidengti PR ploto krašte. Pagrindinė medinių horizontalios konstrukcijos elementų išsidėstymo kryptis – PR–ŠV. Ši tyrimų vieta fiksuota trimatėje plotmėje.

Šiame plote buvo įsigilinta iki 2,5 m. Pasieltas šviesaus dumblo sluoksnis be žmogaus veiklos pėdsakų.

Po 2006 m. tyrimų buvo sudarytas bendras 2004–2006 m. tyrimų plotų planas (1 pav.). Išryškėjo spėjamos platformos pagrindinė konstrukcija ir jos kraštai, vidinis platformos tvirtinimas (karkasas).

2006 m. povandeninių archeologinių Luokesų gyvenvietės II tyrimų metu neaptikta nė vieno individualaus archeologinio radinio.

2006 m. povandeninės archeologinės ekspedicijos metu buvo vizualiai žvalgytas ir Luokesų polinės gyvenvietės I povandeninis šlaitas bei ežero dugnas į P ir PV nuo centrinės gyvenvietės dalies 12–18 m gylyje. Žvalgymų metu tikėtasi aptikti medinių gyvenvietės konstrukcijos dalių, pavienių radinių. Išžvalgyta 60x30 m juosta – 1800 m² plotas. Jokių archeologinių radinių ar objektų nebuvo aptikta.

Ekspedicijos metu atlikti ir ežerų gyvenviečių statybos ypatumų eksperimentiniai tyrimai. Patvirtinta hipotezė apie lengvą tokio tipo gyvenviečių statybą. Trys vyrai 15 cm skersmens polių nusmailinta viršūne 2,8 m į ežero dugną įsmeigė per 35 minutes.

LAKE LUOKESAI PILE SETTLEMENT II

The investigation of the Lake Luokesai (Molėtai Dist.) pile settlement continued in 2006 with the excavation of 3 trenches (with a total area of 16 m²)(Fig. 1). No archaeological

finds were collected. The area excavated in 2006 exposed the last part of a well-preserved platform with piles, cross-beams, and worked planks still in situ, which reveal the elaborate method of its construction. An archaeological experiment was conducted during the expedition.

POVANDENINIAI NALIJOS SEKLUMOS PLATELIŲ EŽERE ŽVALGYMAI

Vladas ŽULKUS

2006 m. buvo tęsiami 2005 m. pradėti (žr. *ATL 2005* metais, V., 2006, p. 382–383) povandeniniai žvalgymai Platelių ežere (Plungės r.), seklumoje tarp Pilies ir Briedžių salų. Juos vykdė BRIAI kartu su Torunės universiteto Archeologijos ir etnologijos instituto povandeninės archeologijos laboratorija. Ekspedicijoje dalyvavo Lietuvos geologijos tarnybos bei Lietuvos geologijos ir geografinio instituto mokslo darbuotojai dr. A. Damašytė ir dr. G. Žilinskas.

Žvalgyta sekluma yra tarp Pilies ir Briedžių salų, arčiau Briedžių salos. Ji vadinama įvairiai: Nalijos sekluma, Mietų sekluma, Kryžiavoji kalva. Seklumos koordinatės yra N56° 03' 17"; E21° 51' 47". Šioje seklumoje gylis yra nuo 3 m jos vidurinėje dalyje iki 6 m šlaituose. Pačioje seklumoje guli nemažai akmenų, kurie sudaro atskiras grupes. 2005 m. buvo išskirtos keturios akmenų grupės, sudarytas jų situacinis planas ir detaliau apmatuota akmenų grupė 1. 2006 m. tiksliai išmatuota *akmenų grupė 3* ir atlikta žvalgymų foto ir videofiksacija po vandeniu. Povandeniniai išmatavimai buvo atlikti 30-yje kvadratų po 16 m², iš viso – 480 m² plote. Be anksčiau fiksuotų stambesnių 11 akmenų (apie 0,7x0,7 m, iki 1 m dydžio), buvo išmatuoti ir mažesni. Iš viso šioje grupėje fiksuota daugiau

kaip 400 akmenų, iš kurių mažiausi yra apie 10x10x10 cm dydžio. Stambesni akmenys išsidėstę eile maždaug iš PR į ŠV. Geologų nuomone, akmenų grupėje 3 jų išdėstymas nėra natūralus ir labai primena žmonių rankų darbą. Po vandeniu šalia akmenų nekasinėta. Archeologinių radinių Nalijos seklumoje neaptikta.

THE UNDERWATER SURVEY OF THE NALIJA SHALLOWS IN LAKE PLATELIAI

In 2006 the underwater survey continued in the shallows between Pilies and Briedžiai Islands in Lake Platelių (Plungė Dist.) in an area closer to Briedžiai Island. In 2005, 4 groups of stones were distinguished and a situation plan made of them. In 2006, stone group 3 was precisely measured and a survey photo- and video record made of them underwater. The underwater measurements were made in 30 grids of 16 m² each, a total area of 480 m². A total of over 400 stones were recorded in this group. In the opinion of geologists, the arrangement of the stones in stone group 3 is not natural and is very similar to the work of human hands.

No archaeological finds were discovered during the survey.